

Галина Міщук
(м. Житомир)

РОЗВИТОК БІЛОРУСЬКОЇ МАНУФАКТУРИ

У XVIII столітті на базі феодального маєтку виникла білоруська вотчинна мануфактура. Експлуатація кріпосної праці мала для неї вирішальне значення, кріпацтво визначало весь устрій виробництва та організації праці. Але при наявності феодальної основи на підприємствах мали місце «капіталістичні елементи»: часткове застосування найманої праці, робота на ринок, значні капіталовкладення. Соціально-економічна природа мануфактури визначалася, характером використовуваної на ній робочої сили та способом її експлуатації. На білоруських мануфактурах XVIII століття переважала кріпосна праця поряд з якою використовувалась і вільнонаймана. Тільки на гродненських королівських мануфактурах було зайнято близько 70 іноземних майстрів, також працювали і вільні міські жителі. На гродненських підприємствах робітники отримували зарплату, платню мали й робітники, зайняті на підсобних роботах (заготівлі дров, доставці сировини і т.д.) [1, с.110]. Робота на мануфактурах була для багатьох селян різновидом панщини. Тут знаряддя праці належали не їм, а власнику мануфактури, за свою працю вони отримували заробітну плату яка не могла забезпечити їх існування і робітники мануфактури годувався за рахунок свого господарства. Все ж виплата грошей за працю, безсумнівно, характеризує наявність елементів капіталізму в мануфактурі Білорусі XVIII ст.

Найвизначнішим мануфактурним виробництвом Білорусі XVIII ст. стало виготовлення кунтушових «слуцьких» поясів. У XVII-XVIII століттях пояси були невід'ємною частиною національного чоловічого аристократичного костюма. Зав'язані поверх кунтуша – чоловічого верхнього одягу – вони не тільки слугували елементом костюма, але вважалися символом гідності, благородного давнього походження, показником високого соціального становища та добробуту свого власника.

Виробництво кунтушових поясів в Речі Посполитої було налагоджено протягом XVIII – початку XIX століття зусиллями короля Станіслава Августа Понятовського та білоруськими магнатами Радзивіллами, Огинськими, Сапегами. У Несвіжі та Слуцьку, Гродно та

Ружанах, Ліпково та Корці, в ряді інших міст і містечок запрацювали мануфактури – «персіярни»[3].

Найвідомішою серед них стала Слуцька мануфактура. Виготовлені там пояси перетворилися в безцінні твори мистецтва. Слуцький пояс став еталоном високого рівня художньої майстерності, зразком для інших виробників. В ХІХ столітті кунтушові пояси стали важливим елементом художньої культури Білорусі та країн, що колись входили до складу Речі Посполитої.

Пояси з'явилися на білоруських землях завдяки ідеології сарматизму, в основі якої лежали генеалогічні міфи про походження аристократії Речі Посполитої від древніх войовничих племен сарматів. Цей генеалогічний міф отримав поширення після Люблінської унії 1569 р., яка об'єднала в одну державу Корону Польську і Велике князівство Литовське. Шляхта прагне у всьому бути схожою на «славних предків»[2]. Зброя, побутові речі, одяг мали бути схожими зі східними зразками. Шовкові візерункові пояси імпортують з Персії, Османської імперії, основними постачальниками стали купці – вермени. Верменами були не тільки купці, а й майстри – виробники.

Білоруські мануфактури – «персіярни» прославили своїх майстрів на весь світ, а слуцький пояс досі вражає красою та вишуканістю.

Список використаних джерел та літератури

1. Болбас М.Ф. Развитие промышленности в Беларуси (1795-1861 гг.) / М.Ф.Болбас –Минск: Наука и техника АН БССР. – 268с.
2. История БССР / под ред. Л.С.Абецедарского, Абецедарский, Л.С. – История БССР... ..[Електронний ресурс]. – Режим доступу: search.rsl.ru/ru/record/01000998619 – Назва з екрана

КОНТУШОВЫЙ ПОЯС – Мост [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mostga.am/kultura/kontushovyj-poyas.htm – Назва з екрана.